

Nationaal Park
De Biesbosch

*Educatief jaarprogramma
voor het basisonderwijs
2016-2017*

INHOUDSOPGAVE

Welkom in Nationaal Park De Biesbosch _____	3
Kaart _____	4
Biesboschcentrum Dordrecht _____	6
Gidsbegeleide programma's _____	7
Zelfstandige programma's _____	11
Diverse zelfstandige activiteiten _____	14
Biesboschcentrum Drimmelen _____	18
Gidsbegeleide programma's _____	19
Biesbosch MuseumEiland _____	24
Schoolprogramma's _____	25
Gidsen _____	26

Welkom in Nationaal Park De Biesbosch

Nationaal Park De Biesbosch is het grootste zoetwatergetijdengebied van Europa. Een bezoek aan dit bijzondere natuurgebied begint bij één van de bezoekerscentra: Biesboschcentrum Dordrecht, Biesboschcentrum Drimmelen of Biesbosch MuseumEiland in Werkendam.

De bezoekerscentra bieden een scala van programma's aan voor het basisonderwijs. Kinderen kunnen met of zonder gids op ontdekking in de natuur en komen daarbij van alles te weten over dieren, planten en cultuurhistorie van dit waterrijke gebied. Kinderen leren het meest over de natuur door naar buiten te gaan en zelf te ontdekken.

De schoolprogramma's voldoen aan diverse kerndoelen voor het basisonderwijs. Dit zijn:

1. Oriëntatie op jezelf en de wereld.
 - a. *Mens en samenleving*
39. De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.
 - b. *Natuur en techniek*
40. De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benomen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.
41. De leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.
43. De leerlingen leren hoe je weer en klimaat kunt beschrijven met behulp van temperatuur, neerslag en wind.
 - c. *Ruimte*
48. Kinderen leren over de maatregelen die in Nederland genomen worden/werden om bewoning van door water bedreigde gebieden mogelijk te maken.

Deze educatieve brochure 2016-2017 is onderverdeeld in gidsbegeleide en zelfstandige programma's en diverse zelfstandige activiteiten. De gidsbegeleide programma's worden begeleid door de Biesboschgids(en). Voor de overige programma's en activiteiten wordt een actieve rol van de leerkracht en andere begeleiders gevraagd. Voorbereidend lesmateriaal en informatie is te vinden op www.np-debiesbosch.nl.

Aanmelden is alleen mogelijk via het aanmeldformulier op www.np-debiesbosch.nl, bij 'voorlichting en educatie/ schoolprogramma's'. Hier vindt u ook per locatie de algemene voorwaarden.

Let bij het aanmelden voor een programma op de locatie waar deze plaatsvindt:

- Dordrecht
- Drimmelen
- Werkendam

Zwijndrecht

Oude Maas

Dordrecht

Grote Rug(Spaarbekken)

De Kikvorsch of Otter

Mariapolder

Kop van 't Land

A16

Noorderdiep
Polder

Noorder Els

Kwalgat

Midden Els

Zuider Els

Biesbosch

De Elzen

Zuidhaven

Zuidgat

Tongplaat

Zuidplaatje

Nieuwe Merwede

Noordplaat

Kielen Keetstuk

Eendenkooi

Polder van den Kleinen Hill

Hooge Hoop

Deeneplaat

Noordergat van de Visschen

Zouder JongeDeen

Zuidergat van de Visschen

Eendenkooi Vischplaat

Polder Vischplaat

Gat van den Binnennieuwesteek

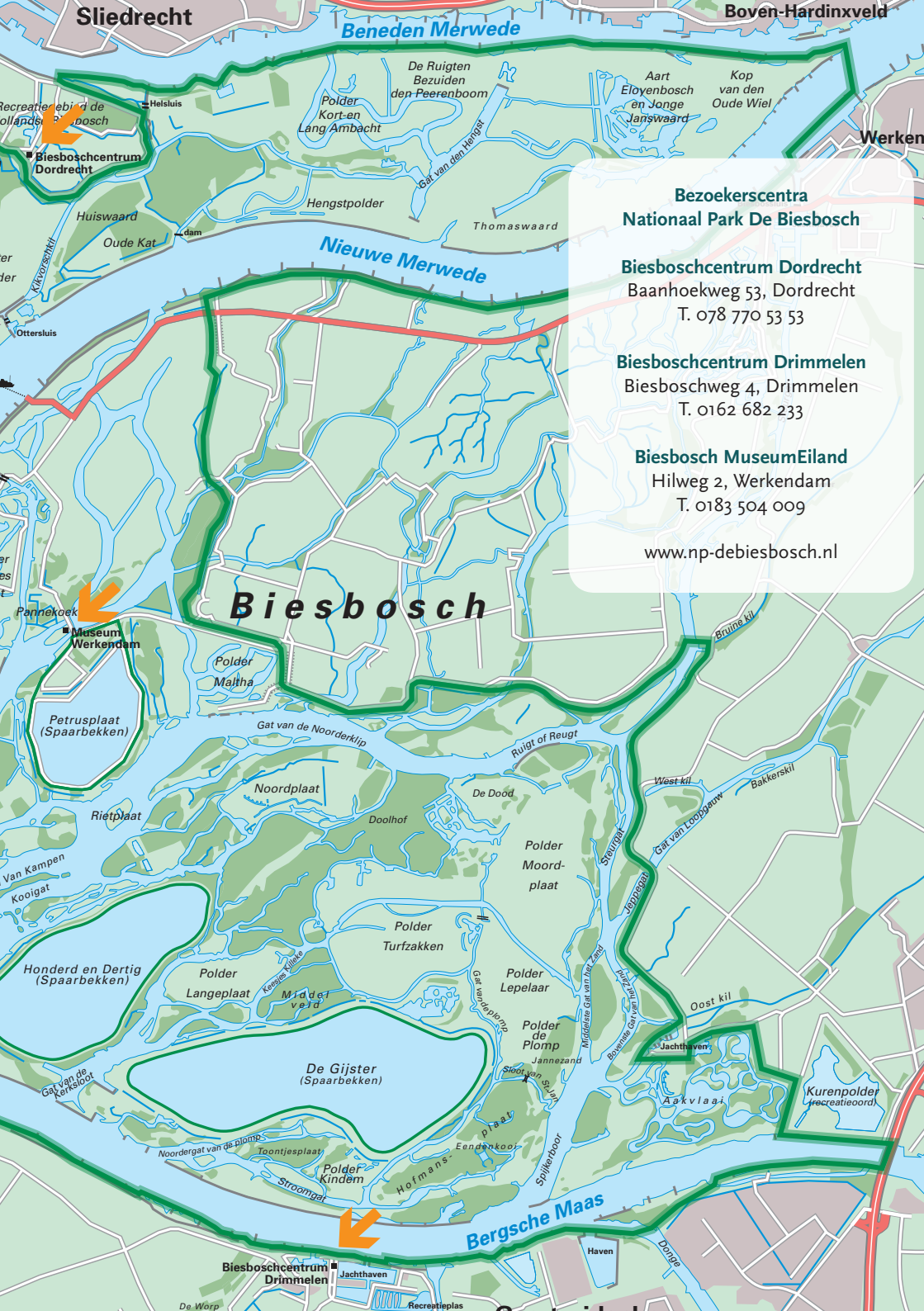
Hollands Diep

Amer

HSL-Zuid

Zeehaven

Lage Zwaluwe

Bezoekerscentra
Nationaal Park De Biesbosch

Biesboschcentrum Dordrecht
Baanhoekweg 53, Dordrecht
T. 078 770 53 53

Biesboschcentrum Drimmelen
Biesboschweg 4, Drimmelen
T. 0162 682 233

Biesbosch MuseumEiland
Hilweg 2, Werkendam
T. 0183 504 009

www.np-debiesbosch.nl

Biesboschcentrum Dordrecht

Buiten het educatiefprogramma voor (basis) onderwijs biedt dit bezoekerscentrum ook een scala aan activiteiten. Dit zijn wandelexcursies, rondvaarten met een boot op zonne-energie, kano-excursies en kinderactiviteiten met of zonder gids. Ook is het mogelijk om de Biesbosch zelf te ontdekken met een kano, sup, fluister- of roeiboort.

Daarnaast is het de moeite waard om het bezoekerscentrum zelf een bezoekje te brengen. Diverse tentoonstellingen zijn er te zien. De vaste tentoonstelling 'De Biesbosch, een Hollandse jungle' geeft op een interactieve manier informatie over landschap, cultuurhistorie en flora en fauna. Je kunt er zelfs voelen aan een beverpels. Of neem plaats in één van de luisterstoelen van de tentoonstelling 'Biesboschverhalen anno nu'. Stap in de wereld van de Biesbosch van vroeger en vandaag. Ook zijn er regelmatig wisseltentoonstellingen te zien van kunstenaars en fotografen.

Naast het Biesboschcentrum ligt het BeverBos. Een omheind gebied, waar de bevers Beert en Benthe met hun jongen leven. Rondom het BeverBos loopt er een educatiepad waarbij je ontdekt hoe bevers leven! Leuk voor kinderen met de beverspeurtocht. Daarnaast kun je ook een kijkje nemen in de kunstburcht.

Oog voor duurzaamheid

Alle activiteiten worden uitgevoerd met oog voor duurzaamheid van natuur, cultuurhistorie en sociaal maatschappelijke waarde, zodat het gebied behouden blijft voor vele generaties. Biesboschcentrum Dordrecht heeft sinds 2011 de Green Key Goud.

Contactgegevens

Biesboschcentrum Dordrecht

Baanhoekweg 53

3313 LP Dordrecht

T. 078 770 53 53

E. educatie.biesbosch@dordrecht.nl

Aanmelden via het aanmeldformulier op www.np-debiesbosch.nl

Gidsbegeleide programma's

Ontdek de Biesbosch: Bevers (groep 4, 5, 6, 7, 8)

De gidsen beginnen in het Biesboschcentrum met een inleiding. Hoe groot is een bever en hoe kan je een zwemmende bever onderscheiden van een beverrat? Hoe voelt de vacht van een bever? Wat is bevergeil en hoe ruikt het? Met deze kennis gaan leerlingen vervolgens op zoek naar beversporen in de vrije natuur. Knaag- en glijsporen, beverburchten, geulen en dammen: het werk van de bever is overal in de Biesbosch zichtbaar. Tijdens dit programma brengen we ook een bezoek aan het BeverBos!

Periode	: Het hele jaar mogelijk op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 30 leerlingen.
Begeleiding	: Minimaal 1 begeleider per 10 leerlingen.
Tijd	: 09.30 – 12.00 uur
Kosten	: € 60,00

Ontdek de Biesbosch: Herfst (groep 4, 5, 6, 7, 8)

In de herfst verandert er van alles in de natuur. Gidsen laten zien hoe de natuur zich aan het seizoen aanpast en vertellen waarom sommige vogels wegtrekken en juist andere blijven. Kinderen komen te weten waarom bomen hun bladeren laten vallen en waarom takken zaden dragen. En hoe insecten en kikkers de herfst doorkomen? De gidsen verzorgen een inleiding in het Biesboschcentrum. Daarna gaan de kinderen naar buiten om zelf de herfst te ervaren.

Periode	: September t/m november op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 30 leerlingen.
Begeleiding	: Minimaal 1 begeleider per 10 leerlingen.
Tijd	: 09.30 – 12.00 uur
Kosten	: € 60,00

Ontdek de Biesbosch: Lente (groep 4, 5, 6, 7, 8)

In de lente gaat er weer van alles kruipen, fladderen en bloeien. Gidsen laten zien hoe de knoppen aan de bomen groeien, welke dieren zich na de lange winter weer laten zien, hoe planten groeien en welke vogels terugkeren en op zoek gaan naar een plek om te nestelen. De gidsen starten in het Biesboschcentrum met een inleiding. De lente is bij uitstek het seizoen dat met alle zintuigen beleefd moet worden. Bij lekker weer blijft de inleiding daarom kort en gaat de groep zo snel mogelijk naar buiten!

Periode	: Maart t/m mei op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 30 leerlingen.
Begeleiding	: Minimaal 1 begeleider per 10 leerlingen.
Tijd	: 09.30 – 12.00 uur
Kosten	: € 60,00

Ontdek de Biesbosch: Sporen (groep 4, 5, 6, 7, 8)

Sporen zijn niet alleen pootafdrukken in de grond, dat ontdek je tijdens dit programma. Na een korte inleiding in het Biesboschcentrum gaan de gidsen samen met de kinderen op zoek naar allerlei verschillende soorten sporen: prenten, gallen, vraat- en graafsporen, en nog veel meer! Wat zijn snottenbellen of bellenspuug? Van wie is die poep, dat nestje of die veer? Dat komt allemaal aan bod tijdens 'Sporen'. In elk seizoen zijn veel sporen te ontdekken, maar vooral koning Winter laat zijn sporen na.

Periode	: Het hele jaar mogelijk op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 30 leerlingen.
Begeleiding	: Minimaal 1 begeleider per 10 leerlingen.
Tijd	: 09.30 – 12.00 uur
Kosten	: € 60,00

Ontdek de Biesbosch: Vogels (groep 6, 7, 8)

Wat is er nu leuker dan met een verrekijker de horizon afspeuren naar vogels? Kinderen leren van alles over vogels en leren ze ook te herkennen. De grutto bijvoorbeeld, een vogel die zijn eigen naam roept. Of de pimpelmees met zijn blauwe pet. De Biesbosch is als 'wetland' één van de belangrijkste vogelgebieden in Nederland. Veel vogels zijn hier het hele jaar door te zien. Vooral in de wintermaanden is dit programma leuk en nog leerzamer omdat vogels door de kale bomen dan beter zichtbaar zijn. Voordat de kinderen naar buiten gaan wordt door de gidsen een inleiding verzorgd in het Biesboschcentrum.

Periode	: Het hele jaar mogelijk op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 30 leerlingen.
Begeleiding	: Minimaal 1 begeleider per 10 leerlingen.
Tijd	: 09.30 – 12.00 uur
Kosten	: € 60,00

Pietje Pijlspeel (groep 4, 5, 6, 7, 8)

Het Pietje Pijlspeel is een actief spel waarbij kinderen lekker in de bosjes rondstruinen en kleding vies mag worden! Het is een doe- en vraagspel waarbij kinderen via gekleurde pijlen (Pietje Pijl) in het veld allerlei opdrachten uitvoeren, gericht op het prikkelen van de zintuigen. Er is een gids aanwezig die de groep instructies geeft en het spel in goede banen leidt.

Periode	: September t/m juni op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 30 leerlingen.
Begeleiding	: Minimaal 1 begeleider per 5 leerlingen.
Tijd	: 09.30 – 12.00 uur
Kosten	: € 50,00

Griendmuseumpad (groep 6, 7, 8 en de brugklas)

Met het Griendmuseumpadprogramma komen kinderen alles te weten over de cultuurhistorie van de Biesbosch. Onder leiding van gidsen zien leerlingen hoe griendwerkers vroeger leefden. De griendwerkers hakten in de Biesbosch wilgenhout om hun karige boterham te verdienen. Van de wilgentenen werd vlechtwerk gemaakt voor bijvoorbeeld manden en duigen. Langs het pad staan verschillende griendketen waarin de griendwerkers vroeger woonden en leefden. Om het pad te bereiken steken we eerst het Moldiep over met de zonnepont. Bij dit programma hoort tevens een uitgebreid lespakket.

Periode	: April t/m oktober op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 30 leerlingen.
Begeleiding	: Minimaal 1 begeleider per 10 leerlingen.
Tijd	: 09.30 – 12.00 uur
Kosten	: € 65,00

Biesbosch Schoolboot (groep 6, 7, 8)

Het schoolbootprogramma omvat zowel varen als wandelen onder leiding van gidsen. Varen gebeurt met de 'Sterling', een open boot op zonne-energie. De boot wordt ook wel fluisterboot genoemd vanwege de stilte ervan tijdens het varen. Tijdens dit programma komt de cultuurhistorie van de Biesbosch uitgebreid aan bod. Daarnaast wordt ingegaan op de verschillende landschappen. Ook gaan de verrekijkers mee, want vanuit de boot is een grote verscheidenheid aan vogels te zien. De Sterling vaart naar de Mariapolder, waar een vogelobservatiehut staat. Daarna maakt de groep een mooie wandeling over het Griendmuseumpad. Aan het eind van het pad steken we het Moldiep over met de zonnepont.

Periode	: April t/m oktober op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 36 personen, inclusief begeleiders.
Begeleiding	: Minimaal 1 begeleider per 10 leerlingen.
Tijd	: 09.30 – 12.30 uur (wandelen vanaf 11.00)
Kosten	: € 170,00

Ruige Biesbosch Survival (groep 7, 8 en de brugklas)

Ontdek de ruige Biesbosch al klauterend, struinend en baggerend door de modder. Baan je een weg door de Hollandse jungle. Het ultieme survival gevoel! Het ruige Biesboschpad is een voormalig wilgengriend dat verruigd is en daardoor uitermate geschikt is voor survival. Onderweg worden diverse opdrachten uitgevoerd. Het komt aan op leiderschap en samenwerking om met de groep tot een goed resultaat te komen. Er zijn gidsen aanwezig die instructies geven bij aanvang van de tocht.

Periode	: Het hele jaar mogelijk op dinsdag t/m vrijdag (m.u.v. mei vanwege het broedseizoen)
Groep	: Maximaal 30 leerlingen, verdeeld in groepen van max. 5 kinderen.
Begeleiding	: Per 10 kinderen 1 begeleider, groepen gaan zelfstandig het gebied in.
Tijd	: 09.30 – 11.30 uur
Kosten	: € 60,00

Zelfstandige programma's

Bij reservering van een zelfstandig programma wordt een bijbehorende lesbrief en -materiaal toegestuurd ter voorbereiding van het bezoek aan de Biesbosch.

Dierenvriendjespad (groep 1, 2, 3)

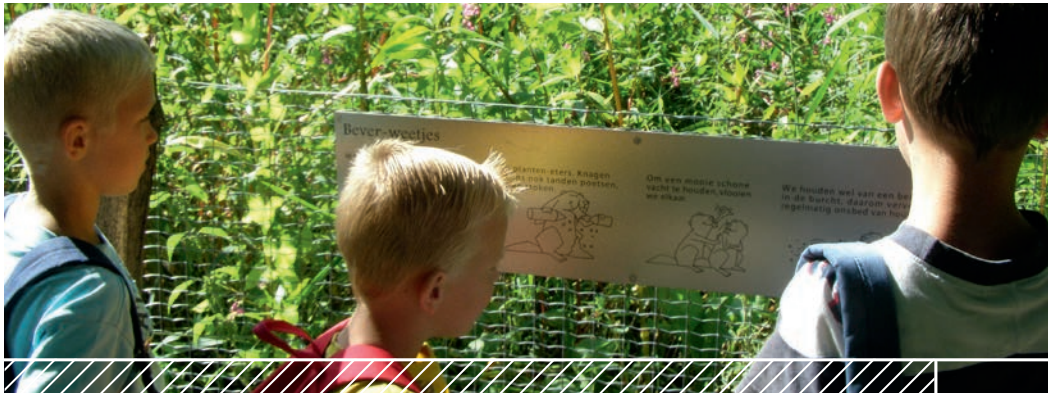
Bij het dierenvriendjespad krijgen kinderen in groepjes een rugzak mee met leuke educatieve opdrachten. Dieren stellen de vragen over de natuur. 'Ik kan heel goed onder water kijken', zegt bever. "Er is van alles te zien. Wat zie jij?" Spelenderwijs komen kinderen met diverse natuurthema's in aanraking.

Periode	: Het hele jaar mogelijk op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 30 leerlingen (max. 6 leerlingen per rugzakje).
Begeleiding	: 1 Begeleider per groepje.
Tijd	: Ongeveer 1,5 tot 2 uur, datum en tijd reserveren.
Kosten	: € 5,- per Dierenvriendjes rugzakje.

Beverpad (groep 1, 2, 3)

Voor de start van het Beverpad is het leuk om eerst de tentoonstelling 'De Biesbosch, een Hollandse Jungle' te bezichtigen. Daar leren kinderen alles over bevers. Er is een opgezette bever én het skelet van een zwemmende bever te zien. Ook mogen kinderen voelen aan een bevervacht. Daarna gaat de groep naar buiten en krijgen de leerlingen allerlei opdrachten over bevers. Het Beverpad is op eigen gelegenheid te betreden. Neem ook eens een kijkje bij het BeverBos naast het Beverpad of doe de Speurtocht BeverBos (vanaf groep 4).

Periode	: September t/m juni op dinsdag, woensdag en vrijdag.
Groep	: Maximaal 50 leerlingen verdeeld over max. 10 groepjes.
Begeleiding	: 1 Begeleider per groepje.
Tijd	: 10.00 – 11.30 uur
Kosten	: € 25,- Hiervoor wordt digitaal een Beverpadboekje toegestuurd, om zelf te printen.

Vlinderpad (groep 1, 2, 3)

In de lente en zomer vliegen prachtige vlinders in de Biesbosch. Het Vlinderpad is voor de allerkleinsten. Door middel van verschillende kleine opdrachten leren ze van alles over het leven van deze fladderende insecten en de ontwikkeling van rups tot vlinder.

Periode	: Mei en juni op dinsdag, woensdag en vrijdag.
Groep	: Maximaal 50 leerlingen verdeeld over max. 10 groepjes.
Begeleiding	: 1 Begeleider per groepje.
Tijd	: 10.00 – 11.30 uur
Kosten	: € 25,- Hiervoor wordt digitaal een Vlinderpadboekje toegestuurd, om zelf te printen.

Kriebelbeestjespad (groep 1, 2, 3, 4)

Kriebelbeestjes: ze zijn overal. Ze vliegen, fladderen, kruipen en kronkelen! Ze lijken misschien eng, maar meestal doen ze niets. Ze zijn zelfs grappig en mooi. Door te ruiken, voelen, kijken en luisteren maken leerlingen kennis met de wonderlijke wereld van onder andere slakken, mieren, rupsen en spinners. Wat eten ze, waar zijn ze te vinden, hoe leven ze, hebben ze ogen en een mond? Het Kriebelbeestjespad is er in twee versies: voor groep 1 en 2 en groep 3 en 4. Bij beide programma's voeren de kinderen op speelse wijze doe-opdrachten uit.

Periode	: September t/m juni op dinsdag, woensdag en vrijdag.
Groep	: Maximaal 50 leerlingen verdeeld over max. 10 groepjes.
Begeleiding	: 1 Begeleider per groepje.
Tijd	: 10.00 – 11.30 uur
Kosten	: € 25,- Hiervoor wordt digitaal lesmateriaal toegestuurd, om zelf te printen.

In de sporen van de vos... (groep 4, 5, 6, 7, 8)

Een spannend speurparcours naar aanleiding van de belevenissen en natuurervaringen van 'de Vos': een zonderlinge griendwerker, stroper en natuurkenner die in de Biesbosch woonde. De spoorzoekers speuren zelfstandig met een kaart en materialen naar doe-opdrachten en bijbehorende oplossingen. Bij aankomst ontvang je bij de informatiebalie de bijbehorende speurkist.

Periode	: September t/m juni op dinsdag, woensdag en vrijdag.
Groep	: Maximaal 30 leerlingen.
Begeleiding	: Minimaal vier volwassen 'parcoursleiders'.
Tijd	: 09.30 – 12.00 uur
Kosten	: € 35,-

Biesbosch Vaartocht (alle leeftijden)

Kennismaken met de Biesbosch per boot? Een uur varen met fluisterboot 'de Sterling' geeft een goed beeld van het gebied. Er zijn bij dit programma geen gidsen aanwezig. In plaats daarvan geeft de schipper uitleg. Waar je heen vaart is altijd een verrassing. De schipper bepaalt, afhankelijk van het weer, de stroming van het water en de waterstand bij eb of vloed, waar de tocht heen gaat.

Periode	: Het hele jaar mogelijk op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 40 personen inclusief begeleiders.
Begeleiding	: Minimaal 1 begeleider per 10 leerlingen.
Tijd	: Datum en tijd reserveren.
Kosten	: € 115,-

Biesbosch Vaar- en wandeltocht (groep 6, 7, 8)

Met de open fluisterboot 'de Sterling' maakt de groep een vaartocht van een uur, terwijl de schipper uitleg geeft. Hierna gaat de groep van boord bij de griendkeet op het Griendmuseumpad. Met behulp van een speurtochtboekje zoeken kinderen de weg terug en ontdekken zij leuke weetjes over de Biesbosch. Aan het einde van het pad vaart de zonnepont terug naar het Biesboschcentrum.

Periode	: April t/m oktober op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 40 personen inclusief begeleiders.
Begeleiding	: Minimaal 1 begeleider per 10 leerlingen.
Tijd	: 10.00 – 12.30 uur (vanaf 11.00 uur wandelen). 13.00 – 15.30 uur (vanaf 14.00 uur wandelen).
Kosten	: € 135,- Hiervoor wordt digitaal een speurtochtboekje toegestuurd, om zelf te printen.

Diverse zelfstandige activiteiten

Informatie De Biesbosch en Bevers in De Biesbosch (groep 4, 5, 6, 7, 8)

De informatiebrochures 'De Biesbosch' en 'Bevers' zijn twee handzame werkboekjes met alles wat je over bevers of De Biesbosch wilt weten. De boekjes zijn zelfstandig te gebruiken bij projecten, spreekbeurten en werkstukken (vanaf groep 7). Ze zijn ook goed bruikbaar om kinderen alvast voor te bereiden op hun bezoek aan de Biesbosch (vanaf groep 4).

Kosten : De informatie is gratis te downloaden van de website www.np-debiesbosch.nl (zie onder 'voorlichting & educatie'-> 'spreekbeurten en werkstukken').

De Biesbosch, een Hollandse jungle (groep 4, 5, 6, 7, 8)

De tentoonstelling 'De Biesbosch, een Hollandse jungle' neemt kinderen op speelse wijze mee op ontdekkingsstocht langs de cultuur- en ontstaansgeschiedenis van de Biesbosch. Ze zien hoe water en mensenhanden het natuurgebied in de loop der eeuwen gevormd hebben. Hoe leven mensen, dieren en planten in dit natte gebied? Met deze kennis zijn kinderen goed voorbereid op hun ontdekkingsstocht in de Biesbosch.

Periode : Het hele jaar mogelijk op dinsdag t/m vrijdag.
Tijdens uw bezoek aan de tentoonstelling is het ook mogelijk om met uw groep de film 'Biesbosch Waterepos' (ongeveer 20 min.) te bekijken.

Groep : In kleine groepen.

Begeleiding : Minimaal 1 begeleider per 10 leerlingen.

Tijd : Vrij toegankelijk, tijdens openingstijden Biesboschcentrum.

Kosten : Vrij toegankelijk

Speurtocht BeverBos (groep 4, 5, 6)

Naast het Biesboschcentrum ligt het BeverBos. Dit is een omheind gebied van ongeveer één hectare waarin de bevers Beert en Benthe en hun jongen leven. Met behulp van de BeverBos-speurtocht leren kinderen spelenderwijs over bevers. Ze gaan op zoek naar beversporen en doen diverse kleine opdrachten. Het pad van het BeverBos is niet geschikt voor grote groepen kinderen.

Periode : Het hele jaar mogelijk op dinsdag t/m vrijdag.

Groep : Maximaal 15 leerlingen. In groepjes van max. 5 kinderen.

Begeleiding : 1 Begeleider per groepje.

Tijd : Ongeveer 1,5 uur, datum en tijd reserveren.

Kosten : € 3,00 per speurtochtboekje met 5 speurkaartjes, te koop bij de informatiebalie.

Speurtocht Griendmuseumpad (groep 6, 7, 8)

De 'Zonnepont' brengt jullie naar de overkant van het Moldiep, waar je met de leerlingen, én met behulp van het speurtochtboekje 'Griendmuseumpad', zelfstandig op pad gaat. Aan het einde van de wandeling haalt het pontje jullie weer op. (Zie voor meer informatie het programma 'Griendmuseumpad').

- Periode** : April t/m oktober op dinsdag t/m vrijdag.
Groep : Maximaal 36 personen incl. begeleiding.
Begeleiding : Minimaal 1 begeleider per 10 leerlingen.
Tijd : Ongeveer 2 uur, datum en tijd reserveren.
Kosten : € 25,00. Hiervoor wordt digitaal een speurtochtboekje toegestuurd, om zelf te printen.

Speurtocht Ruige Biesboschpad (groep 6, 7, 8)

Met behulp van het speurtochtboekje 'Ruige Biesbosch' probeer je met de groep kinderen zelf een weg te vinden in het ruige 'bos' vlakbij het Biesboschcentrum. Dit voormalige wilgengriend is helemaal verruigt omdat het al meer dan 30 jaar niet wordt onderhouden. De kinderen gaan al klauterend en struinend door het ruige bos, baggeren door de modder op zoek naar insecten of luisteren naar bijzondere vogels. Een waar avontuur waarbij lange broek en mouwen noodzakelijk zijn.

- Periode** : Het hele jaar mogelijk (m.u.v. mei vanwege het broedseizoen) op dinsdag t/m vrijdag.
Groep : Maximaal 50 leerlingen verdeeld over maximaal 10 groepjes.
Begeleiding : 1 Begeleider per groepje.
Tijd : Ongeveer 2 uur, datum en tijd reserveren.
Kosten : Dit programma is kosteloos. Er wordt digitaal een speurtochtboekje toegestuurd, om zelf te printen.

Speurtocht Poldertocht (groep 6, 7, 8)

Tijdens deze tocht wandelen leerlingen met behulp van het speurtochtboekje 'Poldertocht' in het gebied achter het Biesboschcentrum. Hier komen ze allerlei verschillende landschapsvormen van de Biesbosch tegen, zoals bos, polder met dijken, griend (wilgenakker) en rietgors (rietakker) met kreken en sloten. Het wemelt van de dieren in het riet, de weilanden en het water. Zo komt de groep onderweg een bijenstal tegen.

Periode	: Het hele jaar mogelijk op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 50 leerlingen verdeeld over maximaal 10 groepjes.
Begeleiding	: 1 Begeleider per groepje.
Tijd	: Ongeveer 2 uur, datum en tijd reserveren.
Kosten	: Dit programma is kosteloos. Er wordt digitaal een speurtochtboekje toegestuurd, om zelf te printen.

Beverkistje (groep 5, 6, 7, 8)

Het Beverkistje kan je huren ter voorbereiding op een bezoek aan de Biesbosch. In het kistje zitten o.a. keutels, tanden, een kunststaart, houtsnippers uit een burcht en takken met knaagsporen. Bijgevoegd is de informatiebrochure 'Bevers in de Biesbosch'. De brochure is ook te downloaden via www.np-debiesbosch.nl.

Periode	: Het hele jaar mogelijk op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 20 leerlingen.
Begeleiding	: 1 Begeleider per groepje.
Tijd	: Duur zelf te bepalen, datum en tijd reserveren.
Kosten	: € 8,00 per week

Onderzoekskisten Waterdieren of Bodemdieren (groep 6, 7, 8)

In deze onderzoekskisten zitten onder andere loeppotjes, allerlei zoekkaarten en boeken. Bij de onderzoekskist waterdieren zijn ook schepnetjes inbegrepen. Deze kisten zijn heel geschikt om te gebruiken voor of na een ander programma in de Biesbosch.

Periode	: Het gehele jaar mogelijk op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: Maximaal 20 leerlingen per kist.
Tijd	: Duur zelf te bepalen, datum en tijd reserveren.
Kosten	: € 8,00 per dag, € 30,- per week.

Speelbos (alle leeftijden)

Het Speelbos ligt op ongeveer 800 meter van het Biesboschcentrum en 400 meter vanaf de Waterbushalte. Dit bos is speciaal voor kinderen aangelegd om zich uit te kunnen leven. Kinderen kunnen er in bomen klimmen, hutten bouwen, bruggen aanleggen of gewoon lekker rondstruinen. Wat niet mag is een open vuur aanleggen.

Periode	: Het hele jaar mogelijk op dinsdag t/m vrijdag.
Groep	: In kleine groepen.
Tijd	: Duur zelf te bepalen, datum en tijd reserveren.
Kosten	: Vrij toegankelijk

Biesboschcentrum Drimmelen

Vanuit Drimmelen en Hank kunt u met de Schoolboot Biesbosch van Staatsbosbeheer de Biesbosch in. Voor het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs biedt de Schoolboot hiervoor diverse programma's. De thema's van de programma's lopen uiteen van pure natuurbeleving tijdens de Ruige Biesboschtocht tot cultuurhistorische programma's zoals het Biesboschavontuur. Ook is er aandacht voor de periode van de WOII via het programma Biesbosch onder Vuur.

Met uitzondering van braakballenonderzoek vindt ieder programma plaats op een locatie die alleen met de boot te bereiken is. De vaartocht is al een avontuur op zich. Op de bestemming aangekomen begint het programma.

Alle activiteiten doen een beroep op hoofd, hart en handen. Speciaal opgeleide schoolgidsen begeleiden de groepen bij hun ontdekkingstocht door De Biesbosch.

De programma's worden goed gewaardeerd (8.4 in 2015) en zijn niet alleen leerzaam, maar ook erg leuk. Steeds meer scholen kiezen dan ook voor een Schoolbootprogramma als schoolreisje.

Prijzen

Halve dag:

Groepen t/m 30 leerlingen >> € 230,00 (incl. boothuur en gidsen)

Iedere extra leerling >> € 6,00 per leerling

Hele dag:

Groepen t/m 30 leerlingen >> € 350,00 (incl. boothuur en gidsen)

Iedere extra leerling >> € 6,00 per leerling

Er passen maximaal 45 personen in de boot. Wanneer het aantal personen boven dit aantal komt, moet de boot 2x varen. Dan wordt er een toeslag gevraagd van € 70,00.

Voor meer informatie over de inhoud van de programma's, beschikbaarheid en prijzen neem contact op met Biesboschcentrum Drimmelen.

Contactgegevens

Biesboschcentrum Drimmelen

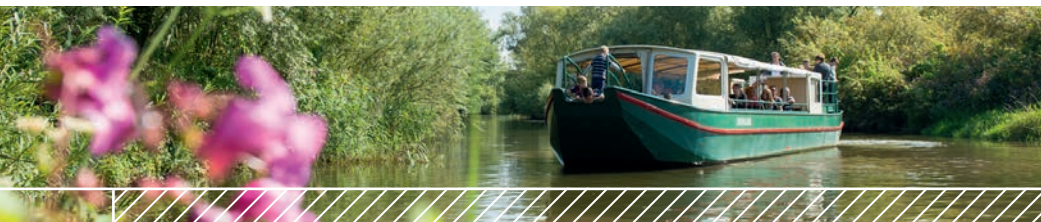
Biesboschweg 4

4924 BB Drimmelen

T: 0162-682 233

E: schoolboot@staatsbosbeheer.nl

Aanmelden via het aanmeldformulier op www.np-debiesbosch.nl

Gidsbegeleide programma's

Kriebelbeestjespad (groep 1, 2 of groep 3, 4)

Jakkas, kriebelbeestjes! Op dit pad kom je van alles tegen: gezellige lieveheersbeestjes, luie bladluizen, jagende spinnen, sjouwende mieren, slome slakken, noem maar op! 'Een pad vol engerds... kan je nou niets leukers bedenken?' vraag je je misschien af. Soms lijken ze misschien eng, maar meestal doen ze niets. Ze zijn best grappig eigenlijk, dat ontdek je tijdens dit programma. Het pad is uitgezet ergens diep in De Biesbosch, dus we moeten eerst met de boot om er te komen!

Periode	: Maart t/m oktober
Groep	: Maximaal 45 personen inclusief begeleiding.
Begeleiding	: 1 Begeleider per groepje van 5.
Tijd	: Ongeveer 3,5 uur

Beverpad (groep 3, 4, 5)

De Biesbosch was in 1988 de eerste plek in Nederland waar bevers werden uitgezet. Na wat aanpassingsproblemen voelen ze zich inmiddels goed thuis. De bever is misschien wel hét symbool van De Biesbosch geworden. Met het Beverpad komen de leerlingen spelenderwijs van alles te weten over de leefwijze van dit unieke dier: wat hij eet, waar hij slaapt, hoe groot zijn leefgebied is en nog veel meer. Het Beverpad wordt uitgevoerd in kleine groepjes, begeleid door een ouder of een leerkracht. Schoolgidsen zorgen voor de organisatie en aanvullende informatie over de natuur in het algemeen en de bever in het bijzonder. Het Beverpad bevindt zich op de Hofmansplaat, dus de dag begint met een vaartocht naar deze locatie!

Periode	: Gehele jaar
Groep	: Maximaal 35 personen inclusief begeleiding.
Begeleiding	: 1 Begeleider per groepje van 5.
Tijd	: Ongeveer 3,5 uur

Grienduilen (groep 5, 6)

We hebben het dagboek van ene 'Aaike' gevonden in De Biesbosch, het moet zeker 60 jaar oud zijn. Aaike beschrijft zijn ervaringen in De Biesbosch, waar hij als jongen van 12 jaar oud mee naartoe moest van zijn vader, een griendwerker. Hij hakte wilgentenen, vies en zwaar werk. Aaike moest mee om te helpen, maar wat moest hij allemaal doen? En hoe voelde hij zich? Aan de hand van het dagboek volgen we in Aaike's voetsporen. Met de boot De Biesbosch in en dan een woeste griend verkennen!

Periode	: Gehele jaar
Groep	: Maximaal 35 personen inclusief begeleiding.
Begeleiding	: Gidsen, met ouders en leerkrachten ter ondersteuning.
Tijd	: Ruim 5 uur

Groenzoekers (groep 6, 7, 8)

Waarom is De Biesbosch een Nationaal Park? Welke vogels, planten en insecten zijn er te vinden? Hoe voelt het als een slakje over je hand glijdt? Hoe ruiken watermunt en kraailook? Wat is een voedselketen? Leerlingen gaan in groepjes op ontdekkingstocht. Ze verkennen de omgeving langs het wandelpad door een aantal opdrachten uit te voeren. Met behulp van schepnetten, een aquarium en zoekkaarten vinden ze vervolgens uit welke diertjes er allemaal in het water leven. Natuurlijk wordt er ook door De Biesbosch gevaren. Een dagvullend programma, even helemaal weg!

Periode	: Maart t/m oktober
Groep	: Maximaal 45 personen inclusief begeleiding.
Begeleiding	: Gidsen, met ouders en leerkrachten ter ondersteuning.
Tijd	: Hele dag, van 9.00 tot 15.15 uur.

Wateronderzoek (groep 5, 6, 7, 8 en de brugklas)

Met de boot De Biesbosch in voor het wateronderzoek: een zogenaamde 'gouwe ouwe'. De leerlingen gaan met schepnetten en zoekkaarten aan de slag en komen tot de verbazingwekkende ontdekking dat het een drukte van jewelste is in de slootjes van De Biesbosch. Wie vindt er de meeste soorten waterdiertjes? Een klassieke formule die nog altijd razend populair is! Wanneer je kiest voor het Wateronderzoek kan je gratis een leskist over water afhalen op het bezoekerscentrum. De 'Waterkoffer' wordt beschikbaar gesteld door Waterschap Rivierenland en kan een fantastische aanvulling zijn op de lessen. Neem voor meer informatie contact op.

Periode	: April t/m september
Groep	: Maximaal 45 personen inclusief begeleiding.
Begeleiding	: Ouders en leerkrachten, gidsen zorgen voor organisatie.
Tijd	: Ongeveer 3,5 uur

Braakbal onderzoek (groep 6, 7, 8 en de brugklas)

Een soort puzzel is het, de braakbal. Elke leerling krijgt een eigen uilenbraakbal en peutert voorzichtig alle botjes eruit. Zo stellen leerlingen vaak een heel muizenskelet samen. Vaak wel meer dan één per braakbal! De skeletjes worden opgeplakt en onder een binoculair van dichtbij bekeken. Na afloop mag de skelet-muis mee naar huis! Dit programma combineren wij met het kijken van de film “In de Natuur” (20 min.), met informatie over wat Staatsbosbeheer en boswachters allemaal doen.

Periode	: Gehele jaar
Groep	: Maximaal 45 personen inclusief begeleiding.
Begeleiding	: Ouders en leerkrachten, gidsen zorgen voor organisatie.
Tijd	: Ongeveer 2 uur

Biesbosch avontuur (groep 6, 7, 8 en de brugklas)

Dit is een lesprogramma waarin leerlingen op avontuurlijke wijze kennismaken met aspecten uit het werk van de vroegere Biesbosch werkers. Na een korte vaartocht door De Biesbosch bestaat het programma uit 3 onderdelen: laden en lossen van wilgentenen, schrankket bouwen en post bezorgen per roeiboot. In elk onderdeel zit een wedstrijdelement. De groep met de meeste punten en de beste samenwerking wint de Biesbosch trofee!

Periode	: Gehele jaar
Groep	: Maximaal 45 personen inclusief begeleiding.
Begeleiding	: Gidsen, met ouders en leerkrachten ter ondersteuning.
Tijd	: Ongeveer 3,5 uur

Ruige Biesboschtocht (groep 7, 8 en de brugklas)

Na een korte vaartocht start deze natuurbelevingstocht door de verwilderde wilgenbossen (grienden) van de Onderplaat, op zoek naar Aaike. Deze kleine griendwerker verdween jaren geleden tijdens een gruwelijk noodweer. Het hele natuurgebied is doorzocht, behalve dit ene stuk.... Omringd door metershoge reuzenbalsemien en brandnetels banen de leerlingen zich een weg door de wildernis, zoekend naar sporen van Aaike.

Periode	: Gehele jaar
Groep	: Maximaal 45 personen inclusief begeleiding.
Begeleiding	: Gidsen, met ouders en leerkrachten ter ondersteuning.
Tijd	: Ongeveer 3,5 uur

Bezoek Eendenkooi (groep 7, 8 en de brugklas)

Aan de rand van het Nationaal Park, net aan de overkant van de rivier de Amer, ligt een Eendenkooi. Deze wordt tegenwoordig niet meer gebruikt voor het vangen van eenden, maar de kooi wordt wel in ere gehouden. Je kan de eendenkooi ook met een schoolklas bezoeken. Dit programma omvat, na een korte vaartocht naar de locatie, een rondleiding langs de eendenkooi waarbij o.a. wordt uitgelegd hoe de eendenkooi werkt en hoe zij is gebouwd.

Periode	: Gehele jaar
Groep	: Maximaal 45 personen inclusief begeleiding.
Begeleiding	: Gidsen, met ouders en leerkrachten ter ondersteuning.
Tijd	: Ongeveer 3,5 uur

Hoe overleven we de Biesbosch (groep 6, 7, 8)

Stel je voor... Tijdens een vaartocht op de rivier word je overvallen door een zware storm. Het bootje waar je in zit begint te dansen en niet veel later slaat de boot om. Al je spullen drijven met de stroming van je weg. Snel naar de kant zwemmen en hulp bellen. Maar dan blijkt je telefoon al het water ook niet te hebben overleefd. Geen mensen in de buurt, alleen maar groen. Hoe overleef je dit? Bij dit belevingsprogramma worden alle zintuigen geprikkeld en staat zelf ervaren en ontdekken centraal.

Periode	: Gehele jaar
Groep	: Maximaal 1 klas.
Begeleiding	: 1 Begeleider per 10 leerlingen.
Tijd	: Hele dag

Biesbosch onder vuur (groep 7, 8 en de brugklas)

Het programma neemt de kinderen, na het zien van de film 'Biesbosch onder vuur', mee terug naar gebeurtenissen in De Biesbosch aan het eind van de Tweede Wereldoorlog. Tijdens een vaar- en wandeltocht bezoeken de leerlingen diverse locaties uit de film. Daarnaast ook plekken waar verzetsgroepen en partizanen, maar ook Duitse soldaten, moesten overleven tijdens de Tweede Wereldoorlog. De film BIESBOSCH onder VUUR (duur: 50 minuten) is op school te bekijken, maar ook in het bezoekerscentrum Drimmelen.

Periode	: Gehele jaar
Groep	: Maximaal 35 personen inclusief begeleiding.
Begeleiding	: Gidsen, met ouders en leerkrachten ter ondersteuning.
Tijd	: 2,5 tot 3 uur

Programma's op maat

Vanuit het bezoekerscentrum in Drimmelen is voor jong en oud een educatieve Biesbosch beleving mogelijk. Hoewel het grootste deel van ons aanbod gericht is op basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs, zijn er ook diverse mogelijkheden voor studenten van MBO/HBO en/of WO. Neem voor een programma op maat contact op via 0162 682 233.

Biesbosch MuseumEiland

Het Biesbosch MuseumEiland is in 2015 geheel vernieuwd. Het museum heeft een gratis toegankelijk bezoekerscentrum en museumcafé. Vanaf het Biesbosch MuseumEiland worden rondvaarten per fluisterboot georganiseerd en het is een prima uitvalsbasis voor wandel- en fietsroutes door het noordelijke deel van de Biesbosch.

Biesbosch Beleving

De Biesbosch Beleving is een 30 bij 30 meter in beton uitgevoerd schaalmodel van de Biesbosch met polders, dijken en stromen. Spelenderwijs wordt, met een cyclus van drie kwartier, de sinds de St. Elisabethsvloed van 1421 aanwezige getijdenwerking in de Biesbosch Delta uitgelegd. Vanaf de groene daken van het museum stroomt water als het smeltwater van de Rijn de maquette in. Een tweede stroom water, die het regenwater aangevoerd door regenrivier de Maas voorstelt, wordt vanaf de andere zijde de maquette ingebracht. Met schuifjes en sluisjes kunnen kinderen de waterstromen zelf beïnvloeden.

Op het buitenterrein van het eiland is een kreek aangelegd met daar omheen een verhard wandelpad. Hier is goed zichtbaar dat het Brabantse deel van de Biesbosch nog steeds een getijdenverschil van ca. 30 centimeter heeft. Het pad ligt op +2 meter NAP en kan bij hoge waterstanden enkele dagen per jaar onder water lopen. Het is dan niet toegankelijk.

De Biesbosch Beleving is open van medio maart tot en met de herfstvakantie. Toegang tot de Biesbosch Beleving is bij de entreprijs tot het museum inbegrepen.

Contactgegevens

Biesbosch MuseumEiland

Hilweg 2

4251 MT Werkendam

T. 0183 504 009

E. info@biesboschmuseumeiland.nl

Aanmelden mogelijk via bovenstaande contactgegevens.

Schoolprogramma's

Het museum wil kinderen activeren en motiveren om aan de slag te gaan met de natuurkundige, geografische en historische aspecten van de Biesbosch. Dat kan met tijdens een bezoek aan het museum met een leuke, leerzame speurtocht. Of met een rondvaart en/of een spannende wandeling op de Pannekoek. De Pannekoek is een origineel Biesboschgriend met onverharde paden, waar kinderen kennis maken met de griendcultuur.

Een Biesbosch MuseumEiland-schoolprogramma bestaat uit:

- Een audiovisuele presentatie (speciale kinderversie) over van 20 minuten ter introductie.
- Een bezoek aan het museum. De kinderen worden aan de hand van een speurtocht door het museum geleid. Duur ca. 1,5 uur.

Optioneel kan het programma worden uitgebreid met:

- Een rondvaart met de fluisterboot. Duur 1 – 1,5 uur.
- Een wandeling op De Pannekoek. De route leidt over een griend waar net als in vroeger tijden het hout nog gehakt en het riet nog gesneden wordt. Op een opdrachtentvel kunnen kinderen aangeven wat ze onderweg aan flora en fauna zien. Duur 1 – 1,5 uur.

Dierenvriendjespad (groep 1,2 en 3)

Bij het dierenvriendjespad krijgen kinderen in groepjes een rugzak mee met leuke educatieve opdrachten. Dieren stellen de vragen over de natuur. 'Ik kan heel goed onder water kijken', zegt bever. "Er is van alles te zien. Wat zie jij?" Spelenderwijs komen kinderen met diverse natuurthema's in aanraking.

Periode	: Het hele jaar mogelijk.
Groep	: Maximaal 45 leerlingen (max. 6 leerlingen per rugzakje).
Begeleiding	: 1 begeleider per groepje.
Tijd	: Ongeveer 1,5 tot 2 uur
Kosten	: € 5,- per Dierenvriendjes rugzakje

Vanaf september 2016 is het mogelijk om schoolprogramma's met een Biesboschgids te reserveren voor de programma's:

- Beverpad (groep 4,5,6), zie voor beschrijving pag. 19
- Biesboschavontuur (groep 7-8), zie voor beschrijving pag. 21
- Hoe overleven we de Biesbosch (groep 6, 7, 8), zie voor beschrijving pag. 22

Deze programma's starten bij Biesbosch MuseumEiland in Werkendam.

Neem voor mogelijkheden en prijzen contact op met het Biesbosch MuseumEiland. Voor contactgegevens zie pag. 24

Gidsen

Biesboschgidsen

In Nationaal Park De Biesbosch zetten vele vrijwilligers zich in als Biesboschgids. Jaarlijks leiden ze duizenden bezoekers rond. Biesboschgidsen zijn actief als natuurgids, schoolgids en/of kanogids. Zij krijgen een gedegen opleiding zodat zij alles weten over de Biesbosch, de flora en de fauna, de geschiedenis en de cultuurhistorie.

De Schoolgidsen

De schoolgidsen van Nationaal Park De Biesbosch worden speciaal opgeleid om met groepen kinderen van diverse leeftijden op pad te gaan. Naast het overbrengen van kennis en hun enthousiasme voor de natuur, kunnen deze gidsen kinderen een unieke ervaring in de Biesbosch laten beleven.

Deze educatieve brochure is een uitgave van Nationaal Park De Biesbosch. De informatie in deze brochure is met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Desondanks kunnen aan de inhoud geen rechten worden ontleend.

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder toestemming van de uitgever.

Wijzigingen en typfouten voorbehouden.

Augustus 2016 - 1.500 ex.

Dit drukwerk is gecertificeerd voor de gebruikte materialen, recyclebaarheid en productie karakteristieken.
www.c2ccertified.org

Biesboschcentrum Dordrecht

Baanhoekweg 53
3313 LP Dordrecht
T. 078 770 53 53
E. educatie.biesbosch@dordrecht.nl
W. www.biesboschcentrumdordrecht.nl

Biesboschcentrum Drimmelen

Biesboschweg 4
4924 BB Drimmelen
T. 0162 682 233
E. schoolboot@staatsbosbeheer.nl
W. www.np-debiesbosch.nl

Biesbosch MuseumEiland

Hilweg 2
4251 MT Werkendam
T. 0183 50 40 09
E. info@biesboschmuseumeiland.nl
W. www.biesboschmuseumeiland.nl

Kijk voor meer informatie op
www.np-debiesbosch.nl

